

A Magyar Köztársaság nevében!

A Pécsi Ítéltábla dr. Görgényi Gábor ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt **I.rendű felperes neve** Pécsi Büntetésvégrehajtási Intézet tartózkodási helyű I. r. **II.rendű felperes neve** Gyulai Büntetésvégrehajtási Intézet tartózkodási helyű II. r. felpereseknek a dr. Székely Erika IRM Jogi Képviseleti Osztály (jogtanácsos címe) jogtanácsosa által képviselt **alperes neve** (alperes címe) alperes ellen kártalanítás megfizetése iránt indult perben a Baranya Megyei Bíróság 2006. április 2. napján kelt 11. P. 21.189/2005/47. számú ítélete ellen az alperes 49. sorszám alatt benyújtott fellebbezése kapcsán a mai napon tartott fellebbezési tárgyaláson meghozta az alábbi

Ítéletet:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében -akként változtatja meg, hogy az I. és II. r. felperesek javára megállapított marasztalás összegét 2.000.000-2.000.000 (Kettőmillió - Kettőmillió) forintra leszállítja azzal, hogy a kamatfizetés kezdő időpontja 2005. szeptember 1. napja.

A II. r. felperes által az állam javára fizetendő elsőfokú feljegyzett eljárási illeték összegét 223.392 (Kettőszáz-huszonháromezer-háromszázkilencvenkettő) forintra felemeli.

Az elsőfokú eljárás költségét egyebekben a felek maguk viselik.

Kötelezi az alperest arra, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 135.000 (Százharmincötezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincsen helye.

Indokolás

A csoportosan elkövetett rablás büntetével meggyanúsított felperesek 2002. április 5. és 2003. augusztus 27-e között előzetes letartóztatásban voltak, amit követően őket 2004. szeptember 29-én a P.-i Városi Bíróság bizonyítottság hiányában felmentette és ezt az ítéleti rendelkezést a B. Megyei Bíróság 2005. március 11-én kelt végzésével helybenhagyta. Az alaptalannak bizonyult előzetes letartóztatásuk miatt a felperesek külön-külön 5.110.000-5.110.000 Ft nem vagyoni kártalanítást és az I. r. felperes ezen felül 1.600.000 Ft, míg a II. r. felperes 613.200 Ft vagyoni kártalanítás megfizetésére kérte az alperest kötelezni.

A megyei bíróság az I. r. felperes javára 3.500.000 Ft, a II. r. felperes javára 2.750.000 Ft nem vagyoni kártalanítást ítelt meg és kötelezte alperest ezen összegek után 2003. augusztus 27-től kezdődően késedelmi kamat megfizetésére. A nem vagyoni kárigényt ezt meghaladóan, míg a vagyoni kárigényt egészében elutasította.

Az ítélet ellen az alperes élt fellebbezéssel, amelyben elsődlegesen a kereset teljes elutasítását kérte arra hivatkozással, hogy a felperesek a Be. 580. § (2) bekezdés c) pontja szerinti magatartást tanúsították, aminek következtében nincsen helye a javukra kártalanítás megállapításának. Arra az esetre pedig, ha a másodfokú bíróság ezt a kizáró okot nem látja megvalósultnak az elsőfokú ítéletben megállapított marasztalási összegnek I. r. felperes esetében 2.000.000 Ft-ra, II. r. felperesnél pedig 1.500.000 Ft-ra való leszállítását kérte mellőzve egyben az alperes perkölségben történő marasztalását.

Kérte továbbá a marasztalás utáni kamatfizetés kezdő időpontját 2005. augusztus 31. napjával megállapítani, mivel a felperesek ezen időpontban nyújtották be kártalanítás iránti igényüket, amit megelőzően az alperes késedelembe nem eshetett.

A felperesek a fellebbezés elutasítását, az elsőfokú ítélet helybenhagyását és alperesnek a másodfokú eljárás költségeiben történő marasztalását kérték. Tagadták, hogy a kártalanítási jogosultságukat kizáró magatartást tanúsítottak volna. A kártalanítás megállapított összegét nem tartották eltúlzottnak, különös tekintettel arra a büntetőeljárás kezdetétől fogva érvényesülő pszichikai nyomásra, amely rájuk nehezedett, valamint figyelembe véve azt is, hogy az előzetes letartóztatások megszűnését követően lakhelyelhagyási tilalom korlátozta őket a szabad mozgásban.

A kamatfizetés kezdő időpontja tekintetében is kérték a fellebbezés elutasítást, mivel a károkozástól kezdődően jogos a kamat megállapítására irányul igényük.

Az elsődleges fellebbezési kérelem egészében alaptalan, míg a másodlagos részben alapos.

A másodfokú bíróság a jelen eljárás adatai, valamint az előzményül szolgáló büntetőeljárás iratai alapján a tényállást a következőkkel egészíti ki:

Az I. r. felperes 1991 és 1999 között hét alkalommal volt büntetve - főképp vagyon elleni cselekmények miatt - melyekben pénzbüntetés, felfüggesztett és végrehajtható szabadságvesztés büntetéseket kapott.

A Gy.-i Városi Bíróság 1998-ban jogerősen rablásra való felbujtás és orgazdaság miatt két év börtönre ítélte. Ugyanezen bíróság lopás büntette és orgazdaság vétsége miatt 1999-ben 10 hó börtönre ítélte.

A B.-i Városi Bíróság 2002-ben magánokirat-hamisítás miatt 21.000 Ft pénzbüntetéssel sújtotta.

A II. r. felperest a Gy.-i Városi Bíróság 2001-ben lopás vétsége és okirattal való visszaélés miatt 2003-ban garázdaság vétsége miatt 25.000-25.000 Ft pénzbüntetésre ítélte.

2002. szeptemberében I. r. felperes az előzetes letartóztatását a P.-i Rendőrkapitányság fogdájában töltötte, amely időszakban az őrszemélyzet két levelét fogta el. Az elsőre szeptember 7-én az esti órákban találtak rá a mellékhelyiségben. Ennek a meglehetősen obszcén tartalmú levélnek a címzettje az a személy volt, aki az I. r. felperes meglátása szerint illetéktelenül vette magához M. A.-nak egy női fogvatartotthoz intézett leveleit. A levél a címzetthez intézett fenyegetésen kívül mást nem tartalmaz és benne egyetlen szó, egyetlen utalás nincs az I. r. felperessel szembeni büntetőeljárásra.

A másik levél valójában egy apró cédula, amit ruházat átvizsgálás során találtak szeptember 11-én az I. r. felperesnél. A rajta található szöveg a következő: „Jöhet Éva beszélőre. Lennél, hamis tanú! Csomag. Kernerné ura polgármester.”

2002. július 29-én este a P.-i Rendőrkapitányság fogdájában, miután II. r. felperes és zárkatársai a fürdőt elhagyták, a zuhanyozó cső fölé dugva az őrszemélyzet egy levelet talált, amelyet feltehetően II. r. felperes írt az I. r. felperesnek. A „dagadt” aláírással ellátott sorokban az Attila néven megszólítottat kissé zavaros mondatfűzéssel arra bíztatják, hogy ne várjon az igazsággal, mert akkor hamarabb vége lesz az őket sújtó megpróbáltatásoknak.

2002. augusztus 10-én este az előzőhöz azonos eseményeket követően ugyanazon helyen talált a fogdaszemélyzet a II. r. felperessel szemben hozott bírósági szabálysértési határozat kiadmányra ceruzával feljegyzett sorokat, amelyeknek sejtethető tartalma nem kapcsolódik a felperesekkel szembeni büntetőeljáráshoz.

A felperesek a levelek ismerteté válását követően tartott nyomozati meghallgatásuk során sem voltak hajlandók vallomást tenni, így az azokkal kapcsolatos álláspontjuk nem ismert.

A P.-i Városi Bíróság az előtte folyó büntetőperben 2002. december 27-én kelt 3.B.2769/2002/2. számú végzésével az I. r. felperes előzetes letartóztatását fenntartotta azzal, hogy annak feltételei továbbra is fennállnak, így a szabadlábra helyezése indokolatlan. A végzés ellen vádlott és védője jelentettek be fellebbezést a szabadlábra helyezést kérve, amit másodfokon a B. Megyei Bíróság bírált el a 2003. február 17. napján kelt 4.Bf.108/2003/2. számú végzésével. Az I. r.

felperessel szemben az előzetes letartóztatást fenntartó városi bírósági rendelkezést helybenhagyta. Indokolásában kifejtette, hogy a bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja változatlanul fennáll és a kiemelkedő tárgyi súlyú és igen magas büntetési tétellel fenyegetett cselekmény miatt a szökés és az elrejtőzés veszélye is fennáll. A másodfokú bíróság a továbbiakban a következő megállapítást tette:

„Az iratok között több a fogva tartás körülményei között írt olyan elfogott levél is van, amely tartalmát tekintve a büntetőeljárás befolyásolásaként értékelhető. Ezek egy része I.rendű felperes neve I. r. vádlottal összefüggésbe hozható, így a büntetőeljárás sikerének veszélyeztetése is megállapítható.”

A P.-i Városi Bíróság a felpereseket felmentő 11.B.2769/2002/123. számú ítéletének 13. oldalán foglalkozik a felperesektől lefoglalt levelekkel annyiban, hogy az I. r. felperes „hamis tanú”-t említő papír cetlijével kapcsolatosan megjegyzi, hogy „... akár természetes reakció is lehet, hogy abban a helyzetben I.rendű felperes neve I. r. vádlott az ügyből ilyen módon akart „kimászni”. Ez a két szó, amit a levél tartalmaz még nem jelenti azt, hogy részt is vett a bűncselekményben.” A II. r. felperestől lefoglalt „Attila” megszólítású levélből pedig azt a következtetést vonja le, hogy abból a vádlott azon vélekedése tűnik ki, hogy ártatlannak érzi magát és ennek ki is kell derülnie. Az elsőfokú büntető bíróság végezetül arra a következtetésre jut, hogy a levelek nem támasztják alá a vádlottak részvételét a vád tárgyává tett bűncselekményben.

A felperesek a jelen peres eljárást megindító, kártalanítást igénylő keresetlevelüket 2005. augusztus 31. napján nyújtották be a P.-i Városi Bírósághoz.

Az elsőfokú bíróság az ítéleti tényállást az eljárás adatainak helyes és okszerű értékelésével állapította meg. Ez a tényállás a fenti kiegészítésekkel vált azonban maradéktalanul teljessé, amelynek következtében már tartalmaz minden olyan releváns körülményt, amelyek a megalapozott, helytálló jogi következtetések levonásához szükségesek.

A kereseti kérelmek jogalapjának kérdésében a megyei bíróság maradéktalanul helyes álláspontot foglalt el, amellyel a másodfokú bíróság is egyetért.

Eltérő álláspontra helyezkedett azonban a fellebbviteli bíróság egyes körülményeknek az összecszerűsége gyakorolt hatását, valamint a kamatfizetés kezdő időpontját illetően, így ezekre nézve a Pp. 253. § (2) bekezdés alapján az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta.

A másodfokú bíróság egyetért az elsőfokú bírósággal abban, hogy a perbeli jogvita elbírálására az új Be., az 1998. évi XIX. törvény rendelkezései az irányadók. Osztja atekintetben is a megyei bíróság álláspontját, hogy a hivatkozott jogszabálynak a felperesek előzetes letartóztatása megszűnésének időpontjában - 2003. augusztus 27-én - hatályos szövegét kell figyelembe venni. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság helyes jogi álláspontot foglalt el akkor, amikor a felperesek követelésének jogalapját megállapítva az alperest kártalanítás megfizetésére kötelezte.

Az alperes fellebbezése elsődleges kérelmében alaptalanul hivatkozik arra, hogy a felperesek az előzetes letartóztatásuk során ismerté vált titkolt levelezésükkel törvényi kizáró okot valósítottak meg és ezért kártalanításban nem részesíthetők.

Az új Be. 2003. július 1. napján hatályos szövegének 580. §. (2) bekezdése az (1) bekezdésben felsoroltak közül három esetben zárta ki a kártalanításra való jogosultságot:

- a) ha a terhelt a bíróság az ügyész illetőleg a nyomozóhatóság elől elrejtőzött, megszökött, szökést kísérelt meg
- b) az eredményes felderítés megghiúsítása végett a bíróság az ügyész illetőleg a nyomozóhatóság megtévesztésére törekedett vagy egyébként neki felróhatóan okot szolgáltatott arra, hogy a bűncselekmény gyanúja reá terelődjék
- c) felmentése esetén a kényszergyógykezelését rendelték el.

Az Alkotmánybíróság a 41/2003. (VII. 2.) AB határozatával a következő naptól, vagyis 2003. július 2-től egyebek mellett a fenti b) pontban foglaltakat is megsemmisítette.

Az új szabályozás a Be. 580. § (2) bekezdését átszövegezve a-e) pontokat határozott meg, amelyek közül a c) pont a következő volt: „a bíróság az ügyész illetőleg a nyomozóhatóság megtévesztésére törekedett és ezzel neki felróhatóan okot szolgáltatott arra, hogy a bűncselekmény megalapozott gyanúja reá terelődjék és előzetes letartóztatását illetőleg ideiglenes kényszergyógykezelését elrendeljük, meghosszabbítsák vagy fenntartsák.” Ezt a módosítást a 2003. évi CXXX. törvény 94. §-a tartalmazza, amely rendelkezés a 99. § (3) bekezdés értelmében azonban csak 2004. március 1. napján lépett hatályba.

A fentiekből következően tehát a jogalap illetve annak esetleges kizárása kérdésében irányadó 2003. augusztus 27-én hatályos törvényi szöveg nem tartalmazza azt a fordulatot, amelyre az alperesi elsődleges ellenkérelem illetve fellebbezési kérelem hivatkozik, mint a felperesek kártalanítását kizáró körülményre. Az elsőfokú bíróság ítélete 6. oldalának 5 bekezdésében bizonyára erre utalt - egyébként helyesen - amikor azt állapította meg, hogy: „... az új Be. jelenleg (vagyis az ítélet meghozatalakor: 2006. április 2-án) hatályban lévő 580. § (2) bekezdés c) pontjában foglaltakat nem vizsgálta, hiszen ezen rendelkezések időbeli hatálya jelen per elbírálásának körén kívül esik.” Ebből következően valójában nincsen jelentősége annak, hogy a felperesek „levelezése” miként minősíthető, mert az irányadó időpontban hatályos törvénytörvény a kártalanításból való kizárás ezen cselekményével szóba jöhető esetét nem tartalmazza.

Helytállóan hivatkozik azonban az alperesi fellebbezés arra, hogy a Be. 580. § (2) bekezdés a) és b) pontját az elsőfokú eljárásban sem hívta fel, ezért a fellebbviteli bíróság a megyei bíróság ítélete 6. oldalának 2., 3. és 4. bekezdését, mint szükségtelent mellőzi.

A másodfokú bíróság az elsődleges fellebbezési kérelem érvelésére utalva megjegyzi, hogy a felperesek hivatkozott levelezése objektíve sem körülményeinél, sem a szövegek tartalmánál fogva nem alkalmas az új Be. 2004. március 1. napjától hatályos 580. § (2) bekezdés c) pontjában foglalt feltételek megvalósítására. A fentiekből következően a másodfokú bíróság nem ért egyet az alperes által

hivatkozott azon állásponttal, amelyet a felperesek szóban forgó levelezését illetően a B. Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság az I. r. felperes előzetes letartóztatása fenntartása kérdésében hozott 4.Bf.108/2003/2. számú végzése indokolásában kifejtett.

Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, amint erre az elsőfokú bíróság által is felhívott BH2002.186. számú jogesetében a Legfelsőbb Bíróság rámutatott, a szabadságelvonás önmagában is megalapozza a nem vagyoni kárpótlás iránti igényt, mert a személyi szabadság hosszabb időtartalmú jelentős korlátozása, a börtönviszonyok fizikai és pszichikai vonatkozásban egyaránt megterhelőek és általában károsak. Az ennek folyamán elszenvedett sérülések a szabadulást követő életvitelben, elhelyezkedésben és a munkavégzésben is hátrányt jelentenek. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a felperesek a szabadságelvonással rendszerint együtt járó hátrányoknál súlyosabb sérelmeket nem neveztek meg és olyanokat az I. r. felperes sem bizonyított. A bíróság megítélése szerint ilyen hátrányokat és sérelmeket ugyanis az I. r. felperes vonatkozásában szerzett szakvélemény sem igazol, hiszen rögzíti, hogy a nevezett felperes pszichiátriai betegségben nem szenved. Az elsőfokú eljárás során más bűncselekmény miatt ismételt előzetes fogvatartásban lévő felpereseknél a betegséggel, munkaképesség csökkenéssel nem járó negatív élmények - figyelemmel a korábbi életvitelükre is - a szabadságelvonással szokásosan együtt járó hátrányoknak minősülnek. Ezen indokok miatt a másodfokú bíróság eltúlzottnak ítélte a megállapított kártalanításokat és azokat összegszerűségében mérsékelte. A fenti álláspontból következően nincsen alapos indoka annak sem, hogy a felperesek eltérő összegű kártalanításban részesüljenek.

Az elsőfokú eljárás során a felperesek személyesen egyetlen tárgyaláson nem jelentek meg, de a bíróság sem idézte őket a személyes megjelenés kötelezettségével. A távolmaradás ténye a felperesek terhére nem róható, hiszen képviselőjük az eljárás során végig biztosított volt. Ezzel azonban lemondtak az esetlegesen meggyőző, élményszerű előadás többlettényállási elemeket bizonyító lehetőségéről.

Helytállónak értékelte a másodfokú bíróság az alperesnek a kamatfizetés kezdő időpontjára irányuló fellebbezési támadását.

Az új Be. 582. §-a fentebb kifejtett időpontban hatályos rendelkezése szerint a kártalanítás módjára és mértékére a Ptk.-nak a szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. Az elsőfokú bíróság által helyesen felhívott Ptk. 360. § (2) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a kárért felelős személyek helyzetére a szerződés teljesítésében késedelmes kötelezettre irányadó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. Ez a jelen esetben azt jelenti, hogy az alperes a kártalanítási igény előterjesztése előtt nincsen késedelembe. Mivel a felperes az igényét, a bírósághoz a keresetlevelét 2005. szeptember 1. napján nyújtotta be, az alperesnek a Ptk. 301. § (1) bekezdése alapján a kamatfizetési kötelezettsége is ezen időponttól kezdődik. (BH1998.82.; BH1999.301.)

Az I. r. felperes személyes költségmentessége, míg a II. r. felperes a per tárgyára tekintettel az Itv. 62. § (1) bekezdés I) pontja alapján fennálló tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán nem rótt le elsőfokú eljárási illetéket. A leszállított alperesi marasztalásra figyelemmel a felek pernyertessége és pervesztessége megközelítően azonos mértékű, ezért a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a bíróság akként rendelkezett, hogy az elsőfokú eljárás során felmerült költségeiket a felek maguk viselik, míg ugyanezen rendelkezés, valamint a módosított 6/1986. (VI. 26.) IM számú rendelet 13. § (2) bekezdés alapján a bíróság kötelezte II. r felperest a pervesztessége után járó feljegyzett elsőfokú eljárási illeték állam javára történő megfizetésére.

A fellebbezési eljárást tekintve - figyelemmel az elsődleges alperesi fellebbezésre is - az alperesi fellebbezés nagyobb mértékben bizonyult sikertelennek, mint sikeresnek, ezért a bíróság a Pp. 81. § (1) bekezdés alapján kötelezte alperest a felperesek javára jogi képviselői munkadíj megfizetésére, amelynek összegét felperesenként a módosított 32/2003. (VIII. 22.) IM számú rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja illetve (5) bekezdés alapján bruttó 62.500-62.500 Ft-ban, és további 10.000 Ft készkiadásban határozta meg, amelynek megfizetésére az alperest kötelezte. A felperesi személyes költségmentesség és alperes személyes illetékmentessége folytán az eljárási illetékről rendelkezni nem kellett.

Pécs, 2007. november 13.

Dr. Juhász László s.k. a tanács elnöke, Dr. Fekete Bálint s.k. előadó bíró, Dr. Kovács Ildikó s.k. bíró